

KATSOMUSTEN VÄLINEN DIALOGI KOULUSSA JA OPETUKSESSA

Arto Kallioniemi, Uskonnon didaktiikan professori, Helsingin yliopisto

Katsomusten moninaisuus on läsnä kaikessa inhimillisessä toiminnassa

Suomalainen yhteiskunta on viime vuosina moninaistunut nopeasti: meillä asuu yhä enemmän eri kulttuurien ja uskontojen edustajia. Katsomusten ja uskontojen moninaisuus on arkipäivää ainakin pääkaupunkiseudulla. Uskonnot ja katsomukset kohtaavat suomalaisessa luokkahuoneessa monella tasolla ja tavoilla. Erilaisia maailmankatsomuksia edustavien oppilaiden perheiden käsitykset esimerkiksi lasten osallistumisesta koulun toimintoihin voivat erota olennaisesti toisistaan. Eri katsomukset voivat näkyä koulussa myös oppilaiden pukeutumisessa tai siinä, että jotkut oppilaat noudattavat uskonnollisia ruokataapoja.

Koulussa on tärkeää nähdä eri uskontoihin liittyvä valtava moninaisuus: saman uskonnon edustajilla voi olla hyvinkin erilaisia käsityksiä ja näkemyksiä sen opetuksista. Meillä on perinteisesti ollut ehkä hieman liiankin staattinen ja valokuvamainen käsitys eri uskonnoista, emmekä ole pystyneet sisäistämään eri uskontojen valtavaa moninaisuuden kirjoa. Katsomusdialogeja käydään sekä saman uskonnon sisällä että uskontojen ja uskonottomien katsomusten välillä. Katsomusdialogit eivät myöskään rajoitu katsomusaineiden oppitunneille vaan ovat läsnä kaikessa inhimillisessä toiminnassa.

"Koulussa katsomuksellinen erilaisuus tulisikin nähdä myönteisenä asiana ja voimavarana. Eri katsomusten tulee saada olla avoimesti esillä"

Uskontojen ja katsomusten lukutaito on tärkeä tulevaisuudentaito

Jokaisella oppilaalla on oikeus omaan maailmankatsomukseensa. Oppilaiden eri uskontojen ja katsomusten tulkintataitoja ja -valmiuksia tulee kehittää aktiivisesti. Oppilaiden herkkyyttä tunnistaa katsomuksellisia kysymyksiä tulee kehittää ja valmiutta kohdata erilaisuutta ja moninaisuutta tukea. Pohtiva ote auttaa oppilaita ymmärtämään, kehittämään ja syventämään omia käsityksiään ja näkemyksiään. Opettajan oma avoimuus ja kunnioitus erilaisuutta kohtaan vähentää myös oppilaiden pelkoja ja ennakkoluuloja.

Tulevaisuudessa ihmiset työskentelevät yhä moninaisimmissa, moniuskontoisissa työryhmissä. Koulut ovat avainasemassa tulevaisuuden taitojen opettamisessa. Koulussa katsomuksellinen erilaisuus tulisikin nähdä myönteisenä asiana ja voimavarana. Eri katsomusten tulee saada olla avoimesti esillä. Opetuksessa tulisi olla lähtökohdaksi moninaisuusajattelu: vaikka ihmiset ovat erilaisia, he ovat yhdenvertaisia suhteessa toisiinsa ja voivat oppia ja kehittyä ihmisinä ollessaan vuorovaikutuksessa keskenään.

Koulun tulisi opettaa luontevia yhteistyömuotoja ja harjoittelumahdollisuuksia eri katsomuksia edustavien oppilaiden välille. Näkökulmana tulisi olla nimenomaan arjen katsomusdialogitaitojen opettaminen. Esimerkiksi mitä erilaisia arjen tapoja liittyy eri uskontoihin tai mitä tulee huomioida osallistuessaan eri katsomusten pyhäpäivän viettoon tai juhliin. Luovat työtävät eri variaatioissaan tarjoavat hyviä lähestymistapoja katsomusdialogitaitojen opettamiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi pedagoginen draama, siodraamaharjoitukset, musiikki ja kuvataiteet.

